

Nr 70.

Av herr **Utbult m. fl.**, *angående utredning om riktlinjer för reglering och planläggning av bebyggelsen i Bohusläns fiskelägen.*

I en motion vid riksdagen 1896, nr 130 i andra kammaren, påtalade Bohusläns dåvarande riksdagsmän de betydande svårigheter, som länets talrika fiskarbefolkning hade att kämpa med, när det gällde dess bebyggelseförhållanden. »I allmänhet hafva nämligen dessa fiskare slagit ned sina bopålar å för fisket lämpliga strandplatser med endast ett tyst medgifvande av jordägarna och kunna följaktligen af dessa tvingas att antingen erlægga en oskäligt hög tomtavgift eller nedrifva sina hus och afflytta.» I anledning härav hemställde motionärerna, att riksdagen måtte föranstalta om utredning angående fiskeribefolkningens i Göteborgs och Bohus län bostadsförhållanden, vilken framställning även av riksdagen blev bifallen.

Sedan av en tillsatt kommitté förhållandena närmare utretts bereddes genom lagstiftning fiskare, som uppfört sina hus å kronans eller Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningens mark möjlighet att friköpa sina tomtplatser. Även de som byggt å enskild, ofri grund ha sedermera genom tillkomsten av lagen den 18 juni 1925, den s. k. ensittarlagen, erhållit enahanda möjligheter. Därmed syntes den rättsliga grund ha blivit lagd för ordnande av frågan om äganderätten till tomterna i fiskelägena, som motionärerna av 1896 avsågo.

I praktiken har det emellertid visat sig, att stads- och byggnadsplaner eller särskilda föreskrifter, som icke anpassats till existerande förhållanden, uppresta nya svårigheter för husägare, som önska friköpa tomter för sina hus. Redan 1896 års motionärer voro inne på frågan om bebyggelseregleringens anpassning till existerande förhållanden och framhöllo, »att endast genom speciella bestämmelser, afvägda efter de egendomliga lokalförhållandena, ett verkamt resultat kan utan alltför stor tunga för befolkningen vinnas». Motionärerna begärde emellertid då inga särskilda åtgärder i detta hänseende. Däremot uttryckte den tillsatta utredningskommittén den uppfattningen, att uppgörandet av byggnadsplaner och inlösen av mark till gator och torg kunde väntas medföra »så dryga kostnader, att saken antagligen till följd däraf å flertalet af fiskelägena måste öfvergifvas». Kommittén föreslog därför, att fiskelägena skulle beredas möjlighet att erhålla anslag av statsmedel eller för någon tid räntefria lån härtill. Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet delade denna

uppfattning och tillstyrkte i sitt slutliga yttrande i ärendet den 28 december 1910 »det förslag, som af statskontoret i denna del föreslagits». Emellertid ledde utredningskommitténs förslag i detta stycke icke till något resultat.

Under den tid, som därefter förflutit, ha omfattande arbeten bedrivits med upprättande av stads- och byggnadsplaner för fiskelägena. Det har därvid besannats, att kostnaderna blivit betungande för samhällena. Orsakerna härtill torde närmast vara att söka i det förhållandet, att planer och bestämmelser flerstädes icke anpassats till rådande förhållanden och därför efter klagomål upprepade gånger måst omarbetas. I andra fall, där befolkningen bestämt fordrat anpassning till existerande förhållanden och sådan av planförfattaren allvarligt eftersträfvats, ha planförslagen just därigenom kommit att strida mot normal stadsplanepraxis, varigenom deras formella behandling fördröjts. Såväl beträffande fall av det förstnämnda som av det senare slaget ha arbetena kommit att dragas ut över långa tidsperioder, i flera fall 10—15 år, och ha därigenom dragit stora kostnader. Det ligger i sakens natur, att byggnadsverksamheten blivit lidande av de långvariga byggnadsförbud och det allmänna osäkerhetstillstånd, som därvid i regel varit rådande, i synnerhet som det gällt hela samhällena. Följden härav har i sin tur blivit att familjebildning och bösättning hämmats. I sådana fall, där olämpliga planer blivit fastställda och följda har detta lett till olyckliga konsekvenser för samhällenas utveckling. Det finns exempel på att man tvingats till olämplig allmän disposition av bebyggelsen och att för fisket erforderliga byggnader icke kunnat uppföras eller vägrats kvarligga på därför ändamålsenliga platser, varigenom de stora investeringar av statsmedel, som gjorts i fiskehamnar, på sina håll ej blivit till den nytta för fisket, som vid en rationellare planutformning varit möjlig. Överhuvud taget har det visat sig att stads- och byggnadsplaner för dessa samhällena äro av stor betydelse för deras näringsliv och sociala utveckling. God planläggning framstår därför som ett nödvändigt led i strävandena att nå en rationalisering av hela fiskerinäringen, såväl det egentliga fisket som avsättningen av dess fångster och den på dessa baserade förädlingsindustrin. Att man i det hittills bedrivna reglerings- och planläggningsarbetet icke nått fullgoda resultat torde väsentligen bero på följande: nuvarande stadsplanelagstiftning möjliggör visserligen en utformning av planer och bestämmelser, anpassade efter mycket olikartade förhållanden, men den normalpraxis, som utbildats inom stadsplaneväsendet i landet, är utformad med utgångspunkt och erfarenheter från helt andra förhållanden än de här rådande. De som handhaft planläggningen i fiskelägena ha icke varit tillräckligt förtrogna med deras egenartade naturförhållanden, näringsliv och arbetsorganisation. Fiskarena, som mestadels ligga ute till havs, ha svårt, ja ofta omöjligt att passa utställningstider och sammanträden i styrelser och nämnder och sakna därför i stor utsträckning möjlighet att framlägga sina önskemål eller tillse att dessa bliva beaktade. Till följd härav ha endast i en-

staka undantagsfall allvarligare försök kunnat göras för att finna för dessa samhällens speciella förhållanden avpassade regleringsformer. För åstadkommande av en verklig förbättring på detta område synes det därför alltjämt vara nödvändigt, att för reglering och planläggning av bebyggelsen i fiskelägena särskilda och för dessa samhällen avpassade riktlinjer uppdragas.

I anledning av vad sålunda anförts få undertecknade hemställa,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville begära, att en kommitté av personer, som äga ingående kännedom om fiskelägenas näringsliv, arbetsorganisation och bebyggelse samt förfarenhet i plantekniska och praktiska värv, tillsättes med uppdrag att framkomma med förslag till riktlinjer för reglering och planläggning av bebyggelsen i Bohusläns fiskelägen.

Stockholm i januari 1945.

Birger Utbult.

Erik Johansson,
Öckerö.

Wald. Svensson.

C. O. Carlsson.

Gösta Andersson.

Ernst V. Staxäng.

J. W. Mårtensson.
